

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 9/2015-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. januára 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 14602/2014, sťažnosť [REDACTED], vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 14604/2014, sťažnosť [REDACTED], vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 14606/2014, sťažnosť [REDACTED], vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 14608/2014 a sťažnosť [REDACTED], vedenej Ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 14610/2014, všetci zastúpení advokátom Mgr. Andrejom Gunárom, Panenská 6, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s porušením čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 73 ods. 2 a čl. 92 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a § 25 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov Národnou radou Slovenskej republiky, a to uskutočnením voľby člena Súdnej rady Slovenskej republiky 11. novembra 2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE] a [REDAKČNÝ ZNAČENIE] vedené Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 14602/2014, sp. zn. Rvp 14604/2014, sp. zn. Rvp 14606/2014, sp. zn. Rvp 14608/2014 a sp. zn. Rvp 1461/2014 spája na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. III. ÚS 9/2015.

2. Sťažnosti [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE] a [REDAKČNÝ ZNAČENIE] odmieta ako zjavne neopodstatnené.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 5. novembra 2014 doručené sťažnosti [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], a [REDAKČNÝ ZNAČENIE] (spolu ďalej len „sťažovatelia“), ktorými namietali porušenie základných práv zaručených v čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s porušením čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 73 ods. 2 a čl. 92 ods. 2 ústavy a § 25 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „rokovací poriadok“) Národnou radou Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) uskutočnením voľby člena Súdnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „súdna rada“) 11. novembra 2014.

Z obsahu sťažností vyplýva presvedčenie sťažovateľov ako poslancov národnej rady, že 11. septembra 2014 na schôdzi národnej rady došlo jej konaním k porušeniu § 25 rokovacieho poriadku, a tým aj k porušeniu ich základného práva zúčastňovať sa na správe

verejných vecí priamo (čl. 30 ods. 1 ústavy), ako aj základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok (čl. 30 ods. 4 ústavy), a to neústavným a nezákonným obmedzením výkonu ich mandátu (poslancov národnej rady), keď materiál týkajúci sa voľby člena súdnej rady, o ktorom národná rada 11. septembra 2014 rokovala, im nebol v súlade so zákonom (§ 25 rokovacieho poriadku) daný k dispozícii aspoň 24 hodín pred prerokovaním tohto bodu. Sťažovatelia tak nemali „dostatočný priestor pre svoje ďalšie rozhodovanie v danej veci“, nebolo im „umožnené, aby sa v zákonom garantovanej minimálnej lehote riadne“ oboznámili s materiálom, o ktorom mali rozhodovať, a nemohli tak „riadne vykonať svoj mandát poslanca. NR SR takto konala v rozpore s čl. 1 ods. 1 a tiež čl. 2 ods. 2“ ústavy.

Sťažovatelia tvrdia, že voľba člena súdnej rady je jednou z „pôsobností NR SR a teda jedným zo spôsobov, akým poslanci – zvolení zástupcovia, prostredníctvom ktorých je vykonávaná správa vecí verejných – vykonávajú svoj mandát. Vykonanie voľby člena Súdnej rady... spôsobom, akým bola opísaná v... tejto sťažnosti, porušilo základné práva a slobody“ sťažovateľov, ktorí sú zároveň toho názoru, že „nielen samotné rozhodnutie, ale aj procedúra, ktorá mu predchádza, tvoria jeden celok, ktorý nie je možné z hľadiska zákona o rokovanom poriadku a ďalších... právnych predpisov, od seba oddeliť“.

Sťažovatelia ďalej uvádzajú, že v rozpore so znením čl. 73 ods. 2 ústavy bolo porušené ich právo „na výkon mandátu, pretože nebola dodržaná lehota daná v § 25 zákona o rokovanom poriadku. Nedodržaním lehoty, resp. jej skrátením a pristúpením k okamžitej voľbe sa ale“ sťažovatelia museli „prispôbiť príkazu NR SR (jej väčšiny) – a to vykonať voľbu v takto určenom, nie v zákonom čase. Bol tak porušený aj čl. 92 ods. 2 ústavy, podľa ktorého rokovanie NR SR a jej výborov ustanoví zákon; v tomto prípade sa NR SR nespravovala zákonom, ale príkazom väčšiny v NR SR.“. Sťažovateľom tak malo byť upreté právo účasti na správe vecí verejných ako voleným zástupcom, tak ako to predpokladá ústava v čl. 30 ods. 1 a 4, teda riadne, bez obmedzení, za dodržania ustanovení ústavy a zákonov.

Vzhľadom na uvedené sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd po prijatí ich sťažností na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Národná rada Slovenskej republiky svojím konaním – uskutočnením voľby člena Súdnej rady Slovenskej republiky zo dňa 11. septembra 2014 v spojení s porušením čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 73 ods. 2 a čl. 92 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a § 25 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov porušila práva sťažovateľa garantované v čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky.“

II.

Podľa § 31a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevylučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku alebo Trestného poriadku.

Podľa § 112 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v záujme hospodárnosti konania môže súd spojiť na spoločné konanie veci, ktoré sa u neho začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov.

Zo spisov ústavného súdu vedených pod sp. zn. Rvp 14602/2014, sp. zn. Rvp 14604/2014, sp. zn. Rvp 14606/2014, sp. zn. Rvp 14608/2014 a sp. zn. Rvp 14610/2014 vyplýva, že tieto veci spolu skutkovo súvisia. Predmetom sťažností sťažovateľov je namietané porušenie rovnakých označených práv tým istým konaním národnej rady, pričom ich sťažnosti sú po formálnej aj obsahovej stránke identické.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd v záujme hospodárnosti konania podľa § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 112 ods. 1 OSP rozhodol, že veci vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 14602/2014, sp. zn. Rvp 14604/2014, sp. zn. Rvp 14606/2014,

sp. zn. Rvp 14608/2014 a sp. zn. Rvp 14610/2014 spája na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. III. ÚS 9/2015.

III.

Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah...

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (v tomto prípade sťažnosti) podľa § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, III. ÚS 77/05, III. ÚS 80/2010).

Z obsahu sťažností vyplýva, že sťažovatelia ako poslanci národnej rady namietajú porušenie svojich základných práv zaručených v čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy tým, že národná rada (väčšina jej poslancov) 11. septembra 2014 nerešpektovala ustanovenie § 25 rokovacieho poriadku a prerokovala jeden z bodov programu svojej schôdze bez toho, aby sťažovateľom boli odovzdané písomné materiály slúžiace ako podklad na rokovanie minimálne 24 hodín pred začatím rozpravy o tomto bode, a preto takéto konanie národnej rady nemožno považovať za súladné s princípmi uvedenými v čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a nekorešpondovalo ani s ustanoveniami čl. 73 ods. 2 a čl. 92 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobilom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 30 ods. 1 ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. Cudzinci s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky majú právo voliť a byť volení do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov.

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Podľa čl. 73 ods. 2 ústavy poslanci sú zástupcovia občanov. Mandát vykonávajú osobne podľa svojho svedomia a presvedčenia a nie sú viazaní príkazmi.

Podľa čl. 92 ods. 2 ústavy rokovanie Národnej rady Slovenskej republiky a jej výborov ustanoví zákon.

Podľa § 25 rokovacieho poriadku rokovanie o jednotlivých bodoch programu schôdze národnej rady nemožno začať, ak neboli poslancom najneskôr do 24 hodín pred začatím rozpravy odovzdané všetky písomné materiály, ktoré slúžia ako podklad na rokovanie, ak národná rada bez rozpravy nerozhodne inak.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní vecí považoval za dôležité ustáliť rozsah čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy, ktoré vyjadrujú právo občanov na správu vecí verejných, keďže podstatná časť argumentácie sťažovateľov vychádzala primárne z porušenia týchto článkov.

Základné právo na správu verejných vecí umožňuje občanom aktívnu účasť na tvorbe a realizácii moci v štáte. Generálne tieto práva ústava priznáva občanom Slovenskej republiky ako jedno z ich základných politických práv v demokratickej spoločnosti. Ústavná koncepcia tohto práva deklaruje jeho výkon v dvoch rovinách – ako právo zúčastňovať sa správy vecí verejných priamo prvkami priamej demokracie a tiež ako právo zúčastňovať sa správy vecí verejných slobodnou voľbou svojich zástupcov prostredníctvom volieb.

Uvedené právo sa preto inštitucionalizuje predovšetkým v podobe volieb, volebných a hlasovacích procesov, ktoré občanom poskytujú priestor na participáciu na správe verejných vecí. Takto sa právo účasti na správe verejných vecí uskutočňuje v spätosti s ďalším politickým právom – právom volebným.

Ústavný súd si neosvojil extenzívny výklad obsahu základného práva zúčastňovať sa na správe verejných vecí podľa čl. 30 ods. 1 ústavy, ktorý vyplýva z argumentácie sťažovateľov. Vo svojej doterajšej judikatúre sa ústavný súd opakovane vyjadril k obsahu tohto základného práva. Podľa nej je základné právo občana zúčastňovať sa na správe vecí verejných vnímané ako právo spočívajúce vo využívaní nástrojov priamej alebo zastupiteľskej demokracie. Spočíva v aktívnom výkone volebného práva v rámci jednotlivých typov volieb tak na miestnej či celoštátnej úrovni, v rámci ktorého občan odovzdá hlas „svojmu“ kandidátovi na vybraté miesto, alebo v aktívnom výkone hlasovacieho práva v referende (napr. II. ÚS 105/03, PL. ÚS 6/08, I. ÚS 288/09).

Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd obsah základného práva zaručeného v čl. 30 ods. 1 ústavy vymedzuje jednak ako aktívne volebné právo vo vzťahu ku všetkým typom volieb a tiež ako právo zúčastniť sa (hlasovať) referenda, a to tak celoštátneho referenda (čl. 94 ústavy), ako aj miestneho referenda a referenda na území vyššieho územného celku (čl. 67 ods. 1 ústavy).

V danom prípade sa však sťažovatelia domáhali ochrany slobodného výkonu mandátu v zmysle ustanovenia čl. 73 ods. 2 ústavy pri prerokúvaní voľby člena súdnej rady. Išlo teda o ich oprávnenie patriace výlučne poslancom národnej rady, ktoré zjavne netvorí obsahovú súčasť základného práva podľa čl. 30 ods. 1 ústavy, a preto toto základné právo postupom národnej rady ani nemohlo byť žiadnym spôsobom dotknuté. Porušenie uvedenej zásady (zásady slobodného výkonu mandátu, pozn.) by v tomto konaní mohli namietať len v súvislosti so základným právom, ktoré je organicky spojené, resp. má (mohlo by mať) aspoň dosah na výkon ich verejnej funkcie, t. j. výkon ich poslanskeho mandátu. Za takéto

základné právo však nemožno považovať základné právo podľa čl. 30 ods. 1 ústavy (porov. napr. II. ÚS 48/97).

Právo slobodného výkonu mandátu v zmysle ustanovenia čl. 73 ods. 2 ústavy, ktorého ochrany sa sťažovatelia domáhajú, je právom, ktorým nedisponujú sťažovatelia ako fyzické osoby, ale ako poslanci národnej rady. Slobodný výkon mandátu a z neho vyplývajúce práva poslancov nie sú základným právom alebo slobodou, ale súčasťou pôsobenia poslancov ako nositeľov verejnej moci. Z toho pohľadu je možné posúdiť sťažnosť sťažovateľov aj ako podanie, ktoré podali poslanci národnej rady, teda nositelia verejnej moci, čo vyvoláva zároveň otázku opodstatnenosti využitia inštitútu sťažnosti v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy.

Pokiaľ sťažovatelia teda namietajú porušenie základného práva na správu vecí verejných neumožnením slobodného výkonu poslanskekého mandátu tým, že národná rada prerokovala bod programu pri nedodržaní minimálnej 24-hodinovej lehoty od odovzdania písomných materiálov, ktoré boli podkladmi na rokovanie, ústavný súd konštatuje absenciu príčinnej súvislosti medzi uvedeným konaním národnej rady a porušením práva sťažovateľov zúčastňovať sa na správe verejných vecí.

Pretože ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným konaním národnej rady a možnosťou porušenia základného práva sťažovateľov upraveného v čl. 30 ods. 1 ústavy, ich sťažnosti v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Sťažovatelia ďalej tvrdia, že namietaným konaním národnej rady bolo porušené ich základné právo zaručené v čl. 30 ods. 4 ústavy. Ústavný súd uvádza, že postup pri voľbe člena súdnej rady nemal vplyv na prístup sťažovateľov k verejnej funkcii (poslanca národnej rady). Toto ustanovenie ústavy totiž nerieši otázky výkonu poslanskekého mandátu, preto ústavný súd aj túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Vzhľadom na uvedené závery ústavný súd o sťažnostiach sťažovateľov rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. januára 2015